

SEKCE ANGLICKÉHO JAZYKA NA KATEDŘE APLIKOVANÉ LINGVISTIKY FILOZOFICKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

ENGLISH SECTION AT THE DEPARTMENT OF APPLIED LINGUISTICS, FACULTY OF ARTS, PALACKÝ UNIVERSITY, OLOMOUC

Ivana Mrozková

Příspěvek popisuje činnost sekce anglického jazyka na KAL, rozdělení kurzů na oborové, obecné a speciální, zaměřené na různé jazykové dovednosti (akademické psaní, prezentační a komunikační dovednosti apod.). Věnuje se rovněž rozboru učebních metod a projektům, které na KAL probíhaly nebo probíhají.

sekce anglického jazyka, oborové, obecné a speciální kurzy, jazykové dovednosti, učební metody.

Text describes the activities of the English section of the Department of Applied Linguistics, courses division to specific courses designed for individual fields of study, general, and special courses aimed at language skills (academic writing, presentation and communication skills etc.). It also analyses teaching methods and projects that have been held at the department.

English section, specific, general, and special courses, language skills, teaching methods.

Na Katedře aplikované lingvistiky (KAL) obnovené Univerzity Palackého v Olomouci se anglický jazyk vyučuje už od doby jejího vzniku. Na katedře působili vynikající anglisté a amerikanisté, např. prof. Jaroslav Peprník či doc. Libuše Hornová. Na jejich působení a skvělou odbornou i pedagogickou práci se snaží navázat i současná sekce anglického jazyka.

V současnosti vyučují anglický jazyk na KAL čtyři kmenoví pracovníci, z toho jedna odborná asistentka a tři lektori, a čtyři externisté. Za semestr projde více než čtyřicet kurzy anglického jazyka přes 1000 studentů.

Kromě výuky jednotlivých kurzů se anglická sekce zapojila do různých projektů, např. projekt na inovaci komunikačních dovedností, projekt inovace výuky akademické angličtiny, projekt kurzů interkulturní komunikace apod.

Hlavní těžiště práce však spočívá ve výuce anglického jazyka pro studenty Filozofické fakulty UP v Olomouci, případně i pro studenty jiných fakult. Kurzy nabízené Katedrou aplikované lingvistiky lze rozdělit na tři základní skupiny: odborné kurzy, určené přímo posluchačům jednotlivých oborů FF (angličtina pro psychology, angličtina pro dějiny umění, pro sociology a andragogy apod.), kurzy obecné s prvky odborného jazyka a kurzy speciální, zaměřené na akademické dovednosti, na specifické oblasti jazykových dovedností, např. komunikační dovednosti, analýzu diskurzu aj.

Odborné kurzy

Vzhledem k tomu, že aplikovaná lingvistika se zabývá jak výukou jazyků obecně, tak i výukou jazyků pro zvláštní účely, a vzhledem k zaměření KAL na výuku studentů Filozofické fakulty UP, tvoří odborné kurzy, tedy kurzy zaměřené na výuku anglického jazyka pro jednotlivé obory vyučované na FF UP, hlavní část kurzů, které katedra nabízí.

Odborné kurzy anglického jazyka pro psychology, politology, sociology a andragogy, dějiny umění, žurnalisty a historiky jsou nabízeny v různých úrovních znalostí od mírně pokročilých přes středně pokročilé až po pokročilé, tedy od úrovně A2 až po úroveň B2+/C1 podle Evropského referenčního rámce pro jazyky.

V odborných kurzech se studenti učí jak obecnou angličtinu, tedy tematické okruhy týkající se gramatiky, lexika a syntaxe anglického jazyka obecně, tak i odborný anglický jazyk, který budou studenti potřebovat pro studium svého oboru a později i pro odbornou praxi.

Na výběru obsahu jednotlivých kurzů spolupracují členové anglické sekce s pracovníky jednotlivých oborových kateder. Katedry si určí odborné znalosti, které by jejich studenti měli ovládat: např. u psychologů porozumět odborným textům z různých oblastí psychologie, znát základní psychologickou terminologii v angličtině, umět napsat abstrakt příspěvku na odbornou konferenci, abstrakt příspěvku do odborného časopisu, případně i celý odborný článek (to záleží na úrovni anglického jazyka, které studenti dosáhli), seznámit se s náležitostmi způsobu psaní odborných textů, což je v případě psychologů tzv. APA Style (styl Americké asociace psychologů), naučit se připravit a přednést prezentaci, vést odbornou diskuzi na jednotlivá témata týkající se jejich oboru.

S tím je samozřejmě spojen i výběr jednotlivých oblastí obecného jazyka, na které je při výuce kladen zvláštní důraz, např. tvoření a překlad pasivních vazeb, nepravidelné množné číslo u slov latinského původu, které se v odborném jazyce hojně vyskytují, užití modálních sloves, polovětné vazby a podobně. Studenti se rovněž musí naučit formulovat věty ve standardní, spisovné angličtině, s důrazem na koherenci a kohezi jak písemného, tak i mluveného projevu.

Zvláštní pozornost je potom věnována prezentačním dovednostem a četbě odborných textů; obě tyto činnosti se důsledně procvičují na všech úrovních výuky anglického jazyka. V kurzech pro mírně pokročilé jde o velmi krátké prezentace o náplni práce jednotlivých oborů, o odborných tématech, kterými se studenti zabývají např. v seminárních, později i bakalářských, případně diplomových pracích. Odborné texty probírané na této úrovni výuky jazyka jsou krátké, např. ve formě encyklopedických hesel, výtahů z odborné literatury apod.

V kurzech pro středně pokročilé studenti prezentují výsledky své odborné práce na odpovídající jazykové úrovni; už jsou schopni vysvětlit odborné souvislosti a popsat složitější jevy ze svého oboru. Jako odborné texty slouží již celé (zatím kratší) články z vědeckých časopisů, případně kratší kapitoly z odborných monografií nebo sborníků.

Studenti kurzů pro pokročilé jsou schopni prezentovat své odborné znalosti tak, aby je mohli přednést na odborných konferencích a seminářích, aby byli schopni zvládat nejen odborný jazyk, ale i prezentační dovednosti včetně vizuálního zpracování informací, tzv. „signposting language“ (Harding, Taylor, 2011), tedy jazyka používaného při prezentacích pro usnadnění orientace publika (věty typu „V této části prezentace se budeme věnovat...“, „Závěrem bych chtěl říci...“) a v neposlední řadě i neverbální komunikace. V oblasti odborných textů studenti zvládají četbu obsáhlých článků odborných časopisů a složitějších částí odborných monografií. Na výběru odborných textů na všech úrovních spolupracují pedagogové z KAL se svými kolegy z jednotlivých kateder.

Obecné kurzy

Kurzy obecného anglického jazyka jsou určeny studentům, jejichž obor nemá svůj vlastní kurz zaměřený na konkrétní obor. Jde buď o obory, které nemají tolik studentů, aby mohl být naplněn jeden kurz určité jazykové úrovně, tedy např. obecná lingvistika, klasická filologie, filozofie, nebo obory, které nemají cizí jazyk jako povinný ve své akreditaci, např. filologické obory, které nepožadují, aby studenti absolvovali další jazyk; tito studenti si nicméně často vybírají další jazyk jako předmět typu C.

Rovněž tyto kurzy, tedy kurzy obecného anglického jazyka, se vyučují na různých úrovních jazykových znalostí a dovedností. Od akademického roku 2012/13 byl zrušen kurz AJ pro začátečníky, neboť výuka angličtiny začala být povinná na všech typech škol a je tedy předpoklad, že se studenti před nástupem na vysokou školu dostanou aspoň na úroveň mírně

pokročilých. Podobně jako u odborných kurzů je struktura kurzů obecné AJ na KAL třístupňová: studentům se nabízejí kurzy mírně pokročilých, středně pokročilých a pokročilých.

Ovšem vzhledem k tomu, že primárním cílem Katedry aplikované lingvistiky je výuka jazyka jako prostředku k dalšímu vzdělávání v daném oboru, obsahují i obecné kurzy prvky odborného jazyka ve formě prezentací témat vztahujících se ke studijním oborům zastoupeným v dané skupině, četby odborných textů a částečně i ve formě produkce psaných textů (např. abstrakt na konferenci, popis projektu, formální dopis a e-mail apod.). U závěrečné zkoušky navíc musí student prokázat znalost odborné terminologie ze svého oboru na základě analýzy odborného textu.

K obecným kurzům patří rovněž kurzy anglické gramatiky, příprava na mezinárodní zkoušky (CAE) a konverzační kurzy Angličtina v komunikaci, které jsou však spíše kurzy doplňkovými (student si jejich absolvováním nemůže splnit povinnost získání deseti kreditů za jazykový kurz a závěrečnou zkoušku).

Speciální kurzy

Posledním typem kurzů, které Katedra aplikované lingvistiky nabízí, jsou kurzy zaměřené na specifické jazykové dovednosti: akademické psaní a prezentační dovednosti, profesní komunikace, analýza diskurzu a interkulturní komunikace. Tyto kurzy se cíleně do hloubky věnují pouze některým dovednostem, proto jsou určeny pro studenty se středně pokročilou a vyšší znalostí jazyka.

Kurzy akademického psaní a kurzy akademických prezentací, které jsou jednosemestrální, se zaměřují na akademické dovednosti: jasně, srozumitelně a zároveň na určité odborné úrovni formulovat písemně a ústně závěry odborné práce, výzkumu či projektu. Součástí kurzů jsou i studentské konference, které podporují studenty v jejich snaze prezentovat výsledky své odborné práce v cizím (anglickém) jazyce.

Kurzy profesní komunikace a analýza diskurzu jsou zaměřeny na výuku praktických komunikačních dovedností. Studenti se učí analyzovat jednotlivé typy diskurzu (např. jazyk reklamy, jazyk formálních dopisů a e-mailů, administrativní diskurz, jazyk používaný při pracovních telefonních hovorech apod.) tak, aby tyto své znalosti mohli použít při vlastním jazykovém vyjádření, aby byli schopni se v daných situacích vyjádřit adekvátním jazykem. V současné době totiž často dochází k tomu, že studenti neumějí rozlišit hovorový jazyk a jazyk používaný ve formálních situacích. To poté vede k tomu, že studenti mají problémy při komunikaci s vysokými školami v zahraničí, při žádostech o stipendia, případně při pracovních stážích v mezinárodních firmách nebo v zahraničí.

Na pomoc při získávání pracovních stáží v zahraničí jsou zaměřeny kurzy interkulturní komunikace, které jsou součástí celouniverzitního projektu, určeného pro studenty vyjíždějící do zahraničí na pracovní stáže v rámci programu ERASMUS nebo i v rámci jiných programů. V těchto kurzech se studenti kromě poznávání rozdílů mezi českou (středoevropskou) a anglo-americkou kulturou v jazyce i mimojazykové oblasti, věnují praktickým dovednostem jako je např. vypracování pracovního životopisu, motivační dopis nebo příprava na pracovní pohovor, a to včetně pohovoru s odborníky z praxe jako je např. ředitel pobočky nadnárodní společnosti, odborný konzultant pro lidské zdroje atd.

Výukové metody a materiály

Jak již bylo naznačeno výše, výukové metody používané v jednotlivých kurzech se liší v závislosti na cílech, které si tyto kurzy kladou, tj. ve výuce konverzace převažují metody

zaměřené na podporu mluveného projevu, tedy dialogické, případně monologické, při výuce akademického psaní naopak metody práce s textem. Obecně se dá říci, že kromě již zmíněných prezentací se užívají i další metody podporující komunikační dovednosti – řízený rozhovor (rozhovor, při kterém je zadán obsah jednotlivých replik), přes volný rozhovor (dané je pouze téma, např. „u lékaře“), hraní rolí až po celé dramatické ztvárnění určitého tématu, např. formou videonahrávky, multimediální prezentace, reklamního spotu apod., kdy studenti využijí nejen své schopnosti v cizím jazyce mluvit a naslouchat, ale také napíšou scénář, titulky, průvodní text a vše zrealizují.

Mezi další využívané aktivizující metody patří kromě dramatizace také různé případové studie (case studies), kdy studenti kromě argumentačních a komunikačních dovedností rozvíjejí rovněž své schopnosti kritického myšlení, simulace a hry (např. celosvětově užívaná simulační hra BAFÁ BAFÁ, která studenty uvede do problematiky komunikace různých kultur).

Co se týká metod práce s textem, je kromě tradičního využití učebnice nejrozšířenější již zmíněná práce s různými typy odborných textů, a to jak ve formě analýzy a překladu, tak i ve formě tvorby vlastních textů (eseje, abstrakty, případně na nejvyšší jazykové úrovni i pokusy o odborné články). Rozšířené je i využití internetu, a to nejen k vyhledávání výše uvedených odborných textů a slovníkových hesel, ale rovněž k přehrávání ukázek z filmů, různých prezentací na YouTube, písní (kdy je možno zároveň zobrazit i písňový text) a různých dalších materiálů včetně např. gramatických cvičení.

Při výuce se na anglické sekci KAL používají velmi různorodé učební materiály. Postupně dochází k odklonu od dříve hojně využívané učebnice Headway (v různých edicích) a i v kurzech obecné angličtiny dochází k širšímu použití odborných textů. Standardem je využití gramatických učebnic Raymonda Murphyho English Grammar in Use (případně Essential Grammar in Use), pro nejpokročilejší studenty potom Advanced Grammar in Use od Martina Hewingse). Mezi další studijní texty v jednotlivých kurzech patří učebnice řady International Express, CAE/FCE Results, Academic English a rovněž materiály z vlastní produkce (např. antologie odborných textů vytvořených pro různé obory pod vedením dr. Manuely Gheorghe nebo Professional Communication autorky dr. Mrozkové). Jak již bylo naznačeno výše, základní studijní literaturu každý vyučující doplňuje velkým množstvím různorodých jazykových materiálů, které slouží k aktualizaci vyučovaných témat, další motivaci studentů a jejich většímu zapojení do výukového procesu.

Z výše uvedeného výčtu a popisu jednotlivých typů kurzů i učebních metod je vidět, že nabídka výuky anglického jazyka na Katedře aplikované lingvistiky je opravdu bohatá. Snahou pedagogů je poskytnout studentům co nejširší paletu jazykových kurzů, tak, aby si každý student mohl vybrat kurz, který vyhovuje jeho úrovni, a zároveň kurz, jehož obsah mu pomůže v dalším odborném i osobnostním rozvoji, neboť nadarmo se neříká „kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem“.

LITERATURA

- COOK, G. Applied Linguistics. Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-437598 6
McKAY, S. L. Teaching English as an International Language: Rethinking Goals and Approaches. Oxford University Press, 2002. ISBN 978-0-19-437364-7
McCARTHY, M. Discourse Analysis for Language Teachers. Cambridge University Press, 1991. ISBN 978-0-521-36746-2
HARDING, K., TAYLOR L. International Express Intermediate. Oxford University Press, 2011 (11.). ISBN 978-01-945973-7-1

ÚDAJE O AUTORCE:

PhDr. Ivana Mrozková
Katedra aplikované lingvistiky
Filozofická fakulta UP v Olomouci
Vodární 6
771 80 Olomouc
Kontakt: ivana.mrozkova@upol.cz